

**ARE YOU
SYRIOUS**

D♥BRODOŠLI!
أهلاً وسهلاً بكم!
WELC♥ME!

**PETI IZVJEŠTAJ O NEZAKONITIM PROTJERIVANJIMA I
NASILJU REPUBLIKE HRVATSKE:
NEZAKONITE PRAKSE I SUSTAVNO KRŠENJE LJUDSKIH
PRAVA NA GRANICAMA EUROPSKE UNIJE**

Zagreb, 3. travnja 2019.

Uvod

Kolektivna, nezakonita i nasilna policijska protjerivanja izbjeglica preko hrvatskih granica nastavljaju se bez obzira na upozorenja brojnih međunarodnih i domaćih institucija i organizacija da se radi o ozbiljnom kršenju temeljnih ljudskih prava. Neumorni pokušaji Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova da legitimiziraju nasilne prakse koje uskraćuju ljudska prava svode se na mazanje očiju javnosti selektivnim, a možda i namjerno pogrešnim tumačenjem zakona, dok je očito da **postupanje granične policije Republike Hrvatske nije u skladu sa europskim i nacionalnim zakonodavstvom. Ono je organizirano i sustavno te ispunjava sve elemente kolektivnog protjerivanja koje opisuje i izričito brani Europska konvencija o ljudskim pravima i drugi međunarodni pravni akti.** Zbog toga je jasna odgovornost Ravnateljstva policije, ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića, načelnika Uprave za granice Zorana Ničena, kao i pojedinačnih policijskih službenika koji su usprkos postojećoj zakonskoj odredbi o mogućnosti odbijanja izvršenja nezakonite naredbe, svojim postupanjem prekoračili ovlasti i prekršili zakone. Udruge Are You Syrious, Centar za mirovne studije i Inicijativa Dobrodošli stoga hitno zahtijevaju **sankcioniranje i prestanak spornih praksi.**

Nedavni izvještaj Amnesty Internationala¹, dokumentarci ARD televizije "Smrt na Balkanskoj ruti"² i Al Jazeera-e Re:vizija - Na granici razdvajanja³ te tekst Deutsche Welle-a - Izbjeglice umiru na balkanskoj ruti⁴, ponovo su aktualizirali temu tzv. pushbackova, odnosno nezakonitih vraćanja izbjeglica. Nemogućnosti kretanja izbjeglica sigurnim i legalnim putevima u najekstremnijim slučajevima dovodi do smrti, ali i drugih tragedija poput trudnica koje su pobacile nedugo nakon protjerivanja ili djece koja su trajno obilježena nasiljem hrvatske policije. Osim kriminalizacije ljudi koji traže sigurnost, ponovo se suočavamo s iznimno problematičnim praksama policijskog pritiska na odvjetnike i organizacije civilnog društva koje pružaju podršku izbjeglicama.

U kontekstu zakonom zajamčenog prava na traženje azila, načelnik Uprave za granicu Zoran Ničeno tako je izjavio: „Osoba koja ne uđe u RH takvo pravo ne može ostvariti niti na graničnom prijelazu niti na graničnoj crti”. Upravo Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, člankom 33. propisano je kako “državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva može izraziti namjeru (za traženjem azila) prilikom obavljanja granične kontrole na graničnom prijelazu”. Podsjećamo kako je preduvjet za traženje međunarodne zaštite pristup sustavu koji je za nju nadležan. Ovakvo izvrtnje pravnih činjenica samo je nastavak manipulacije

¹ https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/03/croatia-eu-complicit-in-violence-and-abuse-by-police-against-refugees-and-migrants/?fbclid=IwAR1NTlYXt7QpXp9vpWtBSuyp499jPL92YlXrvRdGK46qIqdOF_0wayXiXY

² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/odvjetnica-obitelji-madine-policija-me-zastrasivala-nisam-to-nikad-dozi-viela/2073807.aspx?fbclid=IwAR05oDfaQX-9iGcunDrMmieuejPoyFRoJA2CPa8qGCI9Hf-N5Hd2cjAZ4vQ>

³ <https://www.youtube.com/watch?v=uum4qYmI7g0&feature=share>

⁴ <https://www.dw.com/bs/izbjeglice-umiru-na-balkanskoj-ruti/a-48052681>

kakvu je ministar Božinović koristio krajem 2018. godine, kada je izjavio kako osobe koje ilegalno uđu u Hrvatsku nemaju pravo zatražiti azil⁵. Kako osobe koje bježe iz ratom ili drugim sukobima zahvaćenih zemalja uglavnom nisu u mogućnosti pribaviti ili imati potrebne dokumente za legalan ulazak u neku državu, takvo tumačenje izrazito zabrinjava. Ženevska konvencija i niz nacionalnih i međunarodnih zakona upravo zbog takvih okolnosti eksplicitno govore kako se neregularan ulazak u zemlju ne može uzeti kao otežavajuća okolnost u postupku traženja azila, što znači da ministar Božinović ili nije upoznat s pravnim okvirom unutar kojega djeluje, ili ga namjerno izvrće kako bi opravdao nasilje na hrvatskim granicama.

Europa koja bi trebala biti korektiv ovakvih praksi nažalost to nije, jer politike 'obrane' Tvrdave Europe dolaze upravo iz njezinih struktura. Te politike su fokusirane na zaštitu vanjskih granica i štetne sporazume sa zemljama poput Turske i Libije kako bi zadržale ljude izvan Europe, a kao metode koriste policijsku represiju, rasnu profilaciju i razne forme nasilja od kojih su neke predstavljene u ovom izvještaju.

Kritička statistika

Statističko bilježenje svih postupanja prema izbjeglicama i migrantima važno je zbog utvrđivanja načina na koji se pristupa ljudskim životima i gdje se te osobe smještaju, ako uopće imaju sreće ostati u RH. Izvještavanje o takvim postupanjima odgovornost je državnih institucija nadležnih za migrante i izbjeglice. Pa tako MUP RH navodi kako je, tijekom 2018. godine, u nezakonitom prelasku državne granice zatečeno 8 207⁶ osoba. Brojka od 8 207 osoba objedinjuje pokušaje:

- „**nezakonitog izlaska iz Hrvatske**“ – 2 961 osoba je pokušala prijeći u Sloveniju, a 8 osoba u Mađarsku;
- „**nezakonitog ulaska u Hrvatsku**“ – 1 829 osoba je pokušali ući iz Srbije, 676 iz BIH, 19 iz Crne Gore, 15 na različitim lokacijama koje su dio pomorskog i zračnog prometa; dok je 2 699 osoba zatečeno na „nepoznatom dijelu granice – u dubini teritorija RH“.

Od tih 8 207 osoba, 1 438 osoba vraćeno je u treće zemlje, 1 068 osoba je zatražilo azil, 536 osoba je smješteno u detenciju. Dakle, imamo informaciju o tome što se dogodilo sa 3042 osobe koje je policija zatekla u nezakonitom prelasku državne granice, ali nemamo informaciju o tome što se dogodilo s preostalih 5 165 osoba. **Gdje je tih 5 165 osoba i gdje je zabilježeno kako je policija postupala prema njima?** Možemo samo pretpostaviti da se radi o ljudima koji su nelegalno izbačeni iz naše zemlje.

⁵ <https://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/reakcija-cms-a-na-izjavu-ministra-bozinovica-neznanje-ili-najava-madarskog-modela>

⁶ <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Statisticki%20pregled%20temeljnih%20sigurnosnih%20poka-zatelja%20i%20rezultata%20rada%20u%202018.%20godini.pdf> (str. 146)

Humanitarne organizacije koje pružaju podršku izbjeglicama i migrantima na terenu također objavljuju statističke podatke, te njihova perspektiva daje mnogo širi uvid u položaj izbjeglica i migranata na graničnim područjima RH. Uzimanjem njihovih podataka u obzir dobivamo znatno veći broj osoba koje su prijavile boravak u Hrvatskoj od onog o kojem MUP izvještava. Od organizacija koje djeluju u **Srbiji**, Save the Children⁷ izvještava kako je do kraja studenog 2018. godine iz Hrvatske u Srbiju protjerano 6 340 osoba (od toga je 2 212 osoba prijavilo nasilno postupanje hrvatske policije; 943 prijave su podnijeli maloljetnici bez pratnje, od čega je 436 njih prijavilo nasilno postupanje policije). Zatim No Name Kitchen⁸ koji u periodu od svibnja 2017. do svibnja 2018. bilježi 215 izvještaja o grupnom protjerivanju iz Hrvatske u Srbiju (svaki broj predstavlja jedan izvještaj, koji uključuje grupe između 1 i 60 osoba) – što bi u prosjeku (1 izvještaj = 30 osoba) značilo da se radi o 6 450 osoba. UNHCR Srbija zabilježio je da je tijekom 2018. godine iz Hrvatske u Srbiju kolektivno protjerano **10 432 osobe**.

Od organizacija koje djeluju ili su boravile na terenu u **BIH**, Human Rights Watch⁹, prema podacima dobivenim od Ministarstva sigurnosti BiH, navodi da su do 27.11.2018. 493 osobe vraćene iz RH u BiH temeljem readmisijских sporazuma. No Name Kitchen¹⁰ bilježi da je na graničnom prijelazu u blizini Velike Kladuše u periodu od 01.06. do 31.12.2018. protjerano 1503 osobe. Border Violence Monitoring¹¹ bilježi protjerivanje 368 osoba na graničnom prijelazu u blizini Bihaća u periodu od 29.09. do 10.10.2018.

⁷ <https://www.savethechildren.net/article/hundreds-children-report-police-violence-eu-borders>

⁸ <http://www.nonamekitchen.org/wp-content/uploads/2019/01/Finished-Border-Violence-on-the-Balkan-Route.pdf>

⁹ <https://www.hrw.org/news/2018/12/11/croatia-migrants-pushed-back-bosnia-and-herzegovina>

¹⁰ <http://www.nonamekitchen.org/wp-content/uploads/2019/02/January-2019-Violence-Reports.pdf>

¹¹ <https://www.borderviolence.eu>

Tablica1: Pregled protjerivanja/odvrćanja izbjeglica i migranata u 2018. godini (različiti izvori)

Iz Hrvatske u Srbiju		
IZVOR	VREMENSKI OKVIR	OSOBE
Save the Children	01.01.2018. - 30.11.2018.	6340
UNHCR Srbija	01.01.2018. - 31.12.2018.	10 432
Nezakoniti prelasci – MUP RH	01.01.2018. - 31.12.2018.	1829
Iz Hrvatske u BiH		
IZVOR	VREMENSKI OKVIR	OSOBE
No Name Kitchen - granično područje oko Velike Kladuše	01.06.2018. - 31.12.2018.	1503
Border Violence Monitoring - granično područje oko Bihaća	29.09.2018. - 10.10.2018.	368
Nezakoniti prelasci – MUP RH	01.01.2018. - 31.12.2018.	676
Readmisijski povratci - Human Rights Watch	01.01.2018. - 27.11.2018.	493

Očigledna je razlika u statističkim podacima koje različiti akteri objavljuju te tu razliku uzimamo kao važnu činjenicu u postupanju policije prema izbjeglicama i migrantima. Međunarodne organizacije upućuju na znatno veći broj osoba koje su protjerane ili odvrćene (prema MUP-ovoj terminologiji) od strane hrvatskih policijskih službenika, a MUP u dokumentu koji bi trebao sadržavati temeljne sigurnosne pokazatelje zapravo ukazuje na to da ne znaju (ili ne žele reći) kamo je sa teritorija RH nestalo čak 5 156 osoba! Moguće je da se radi o propustima u bilježenju, no praćenje nekih međunarodnih organizacija ukazuje da je broj ljudi koje sustav nije zabilježio zapravo mnogo veći. Nalazi međunarodnih institucija govore i da MUP te ljude nije samo “izgubio”, nego ih je pritom i “dobro namlatio”. **Točne statistike o nezakonitom protjerivanju izbjeglica iz Hrvatske u susjedne države nema, no**

uvidom u praćenja koja postoje, možemo ugrubo zaključiti da se radi o najmanje 10 000 osoba.

Smrti

Smrti i nesreće na putu prema Europi, ali i na njezinom teritoriju, tragičan su ishod raskoraka između isključujućih migracijskih politika EU i potreba ljudi da migriraju. Obespravljeni i kriminalizirani, državljani tzv. trećih zemalja koji ne prihvaćaju život u odlagalištima ljudi koje je u zemljama u susjedstvu Hrvatske posredno ili izravno izgradila EU, prisiljeni su na potajne ulaske u Hrvatsku i skrivanje na njezinom teritoriju. Pritom pod cijenu "umiranja da bi se živjelo", govorimo li o prelascima iz smjera Bosne i Hercegovine, prolaze doslovce kroz minska polja, planinska i šumska područja te preko rijeka koje danas već rutinski odnose njihove živote. O njihovim se smrtima u javnosti rijetko govori, a o njima ne postoji ni relevantna službena statistika.¹² Vezano uz Hrvatsku, neke međunarodne organizacije iznose podatak o najmanje dvanaest smrtno stradalih izbjeglica i migranata u 2018. godini¹³, no već uvid u vijesti koje su prošle i ove godine objavljivali hrvatski mediji pokazuje da se nažalost radi o znatno većem broju.

Prema informacijama s kojima raspolažemo, a koje se temelje primarno na praćenju objava iz medija, broj smrtno stradalih osoba u pokretu u Hrvatskoj je u porastu od 2017. godine. Prema našim informacijama, samo od početka 2018. godine do danas, najmanje je dvadeset osoba umrlo na granicama Hrvatske. S obzirom na okolnosti u kojima se događaju smrti o kojima je riječ, opravdana je bojazan da je broj umrlih višestruko veći. Pritom naglašavamo da se ovdje ne radi o brojevima, nego o ljudima.

Svjedočanstva nezakonitih i nasilnih protjerivanja

Brutalne prakse premlaćivanja i prisilnih protjerivanja koje provode policijski službenici na hrvatskoj granici, protivne su domaćim i međunarodnim zakonima te direktivama. Premlaćivanje i deportacija ljudi protivni su zabrani kolektivnih protjerivanja (Članak 4 Protokola 4 ECHR) i zabrani mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazni (Članak 3 ECHR). Dodatno, prema EU direktivi o sustavu azila (2005/85/EC), svaka osoba ima

¹² *Pregled osnovnih sigurnosnih pokazatelja u Republici Hrvatskoj* koji periodično objavljuje Ministarstvo unutrašnjih poslova sadrži i statistiku nastradalih stranih državljana, no ona ne obuhvaća podatke o kojima je riječ u ovom izvještaju. Tako se npr. za 2015. u rubrici nastradalih stranih državljana ne navodi smrt trojice državljana Maroka koji su umrli od posljedica požara u objektu granične policije na Bajakovu. Osim toga, podaci o broju smrtno stradalih migranata koje je tijekom 2018. godine medijima iznosio MUP proturječni su i evidentno nepouzdati. Dok je prema izjavi MUP-a za *Jutarnji list* iz lipnja 2018. godine u toj godini samo na području Karlovačke županije smrtno stradalo deset migranata, nekoliko tjedana kasnije MUP je za *Novi list* izjavio da je u razdoblju od početka 2018. godine pa do kraja lipnja na teritoriju cijele Republike Hrvatske smrtno stradalo osam migranata (Pavelić, Boris. „KAD ŽIVOTI POSTANU NEBITNI: Koliko migranata je poginulo u Hrvatskoj pouzdano se ne može znati“. *Novi list*, 6. 7. 2018.)

¹³ Usp. npr. Amnesty International. 2018. Pushed to the Edge: Violence and Abuse Against Refugees and Migrants Along the Balkans Route, str. 5. <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR0599642019ENGLISH.PDF>; UNHCR, *Desperate Journeys: Refugees and Migrants Arriving in Europe and Eastern Borders*, https://data2.unhcr.org/en/documents/download/65373#_ga=2.208810642.1213708470.1536311185-1864144361.1536311185)

pravo na traženje azila i pristup informacijama o sustavu azila. Pritom je najvažnije prepoznati da ljudi koji traže sigurnost u zemljama EU nisu samo puke brojke i statistike, već ljudi čija individualna iskustva svjedoče o brutalnosti Tvrdave Europe. Nasilna, ilegalna i prisilna protjerivanja ljudi te onemogućavanje pristupa sustavu azila guraju ljude u sivu zonu zakona i izlažu ih daljnjoj nesigurnosti i opasnosti. Unutar te sive zone oduzeta su im ne samo njihova ljudska prava, već i temeljno dostojanstvo, kao što smo vidjeli na nedavno objavljenim snimkama na kojima hrvatski policijski službenici izbjeglice tjeraju da izvikuju parole “Za dom spremni” i “Dinamo Zagreb”. Cilj ovog izvještaja je da se kroz individualna svjedočanstva otvori prostor za glasove ljudi koji su ušutkani i obespravljeni na granicama Europske Unije, što se duboko odražava i na njihovo zdravlje.

1. No Name Kitchen, srpanj 2018.¹⁴

„Molim vas prestanite tući moga oca, tucite mene.“

Fatimina obitelj zajedno s grupom ljudi iz kampa u kojem su boravili krenula je rano ujutro iz Velike Kladuše i prošla bosansku granicu prema Hrvatskoj. Obitelj se nadala da će doći do sigurnosti i moći zatražiti azil jer se u Iran, zbog opresivnog režima, više nisu mogli vratiti. Otprilike 25 km u unutrašnjosti Hrvatske, grupu je uhvatilo 5 hrvatskih policijskih službenika. Obitelj je pokušala razgovarati s policijom i zatražiti azil, ali jedino što su im govorili je: “Shut up!” (Ušutite!). Policija ih je počela pretraživati i tražiti imaju li ljudi kod sebe mobitel ili novac. Nakon što su im uzeli sav novac i novije mobitele, a starije modele telefona su razbili. Nakon toga, policija je sve ljude svukla do gola i pretražila. Kada su završili s muškarcima, policija je svim ženama rekla da se skinu te su dodirivali po tijelu, uključujući grudi i genitalije:

„Provjeravali su nas po cijelom tijelu, sve, uzeli su našu odjeću. Vani, svi su nas ljudi mogli vidjeti, naše donje rublje. Oni su samo rekli muškarcima da se okrenu na drugu stranu. Pregledali su sve žene, čak i ispod donjeg rublja. Također su provjerili moju kosu. Sve su provjerili“.

Jedna žena se pokušala oduprijeti i odgurnula je policajca od sebe i tada ju je policajac počeo tući tako da je žena pala na pod.

Nakon što su ih pretražili, policija je sve ljude u velikom kombiju prevezla na drugo mjesto. [...]

¹⁴ <https://www.nonamekitchen.org/en/families-pushback-violence-croatia/>

Nakon 30 minuta vožnje, došli su do mjesta u planinama i naređeno im je da izađu iz vozila. Zatim je policija stala u krug i rekla svim muškarcima (5) da stanu usred tog kruga te su ih počeli udarati metalnim palicama.

„Kada smo otvorili vrata kombija, policija nam je naredila da izađemo. Starija kćer je povraćala u kombiju, pozlilo joj je od divljačke vožnje. Muž ju je na rukama iznio iz kombija. Kad sam izašla van, čula sam kako ga je policija počela premlaćivati pendrekom ali nisam mogla ništa vidjeti jer sam bila okrenuta leđima. Mlađa kćer je izašla zadnja i vidjela je kako policija premlaćuje njenog oca: ‘Molim vas prestanite tući moga oca, tucite mene’, rekla je. Policija ju je zaista počela premlaćivati. Policajci su mi govorili da se vratim natrag. Kad sam upitala gdje da idem, jedan od policajaca je izvadio pištolj, uperio mi ga u glavu i zaderao se: ‘Odlazi, odlazi, odlazi!’ Bila sam prestravljena, jer sam mislila da će me ubiti.“

Kada je policija prestala premlaćivati muškarce, odvezli su ih i protjerali u Bosnu, u blizinu Bihaća, uključujući i Fatiminog sina. Fatimu i ostatak obitelji prevezli su i protjerali na drugom mjestu, bliže Velikoj Kladuši. Obitelj je pješačila sat vremena po šumi u nadi da će naći put prema Velikoj Kladuši. Kada su prišli cesti počeli su mahati autima u prolazu, ali nitko nije htio stati. Nakon nekog vremena, Fatimina kćer se bacila pred jedan automobil. Vozač je stao i prevezao ih natrag u Veliku Kladušu.

„Svi smo ljudi. Žene, muškarci i djeca. Nije bitno iz koje si zemlje, koje si religije, svi smo ljudi. Humanost je jedino što je važno i jedino što poštujem“, poručila je potresena Fatima.

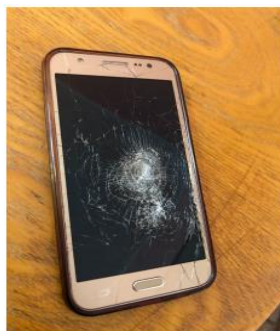
„Iz mog iskustva, iz onoga što sam pročitao u knjigama ili slušao na vijestima, kada uhvatiš nekoga bez papira u svojoj zemlji, samo ih vrati natrag preko granice. Nemoj ga dirati, on nije životinja, on je čovjek kao i ti. Zašto me 13 policajaca tuklo deset minuta u mraku, po noći? Brate, to nije legalno.“ Hisham, žrtva nasilnog protjerivanja

2. No Name Kitchen - studeni 2018.¹⁵

"Voda se slijevala nizbrdo iz spremnika, policija sa svake strane... Pustili su vodu nizbrdo da bi bilo sklizavo."

Dana 5. studenoga, grupa od 30 osoba napustila je područje između Bihaća i Velike Kladuše, otprilike 25 km udaljeno od posljednjeg većeg mjesta, s namjerom prelaska u Hrvatsku te nastavka putovanja kroz Sloveniju do zadnjeg odredišta Italije. Faisal i Ali, naši sugovornici, pripadali su jednoj od manjih grupa koju je činilo četrnaest osoba.

Pješačili su Hrvatskom pet dana, a šestog su se dana u jutarnjim satima pripremali za prelazak rijeke na granici sa Slovenijom. Dio ljudi je krenuo prelaziti rijeku ostavivši četvoricu Pakistanaca koji nisu znali plivati.

Ostatak grupe je počeo plivati prema drugoj strani rijeke uz pomoć plastičnih vreća koje su napunili osobnim stvarima kako bi poslužile kao plutajuća pomagala. Na drugoj strani rijeke dočekali su ih slovenski policijski službenici koji su pozvali hrvatsku policiju da pokupe četvoricu muškaraca koji su ostali na hrvatskoj strani.

Grupa (13 ljudi) je automobilom prevezena u policijsku postaju u Sloveniji gdje su natjerani da popune službene papire, bez prisustva prevoditelja. Unatoč izraženoj namjeri za azilom, odbijeni su. U grupi su bili prisutni i maloljetnici (16 i 17 godina) koji su posebno u svojim papirima naveli da namjeravaju podnijeti zahtjev za azilom u Sloveniji. Policijski službenici su odbili taj zahtjev, prešarali njihove papire i upisali Italiju kao željeno odredište. Nadalje, policija je tvrdila da u grupi nisu bili prisutni maloljetnici. Grupa je provela noć u slovenskom zatvoru te su sljedećeg dana predani hrvatskoj policiji. **Kolektivno potrpani u policijski kombi, odvedeni su na nepoznato mjesto unutar hrvatskog teritorija gdje im je cijeli dan uskraćivana hrana, voda i pristup toaletu.** Zbog takvog tretmana članovi grupe su bili prisiljeni urinirati u plastičnu bocu.

¹⁵ <http://www.nonamekitchen.org/en/violence-reports/>

"Rekao sam im da su svi ovi ljudi gladni i zatražio hranu, policijski službenik mi je odgovorio 'daj mi novac, ja ću tebi hranu'"

Kada se spustila noć krenuli su prema bosanskoj granici, u konvoju od tri kombija u kojima se vozilo približno trideset ljudi.

Pojedinci iz grupe svjedoče kako su primijetili da je u ostalim kombijima bilo izbjeglica i migranta koji su skupljeni nakon njihove grupe. Također, svjedoče da ih je još jedan kombi, pun policijskih službenika, pratio sve do granice. Prema tvrdnjama sugovornika, lice vozača kombija bilo je prekriveno crnom skijaškom maskom. Opisuju kako su se vrata kombija otvorila po dolasku na bosansko-hrvatsku granicu kada su im policijski službenici uperili svjetlo u oči. Zatim su po troje izlazili iz kombija dok su ih prisutni policajci tukli:

"Troje ljudi, zatvorena vrata, prelaćivanje, prelaćivanje, kraj, pa još tri osobe. Korak po korak."

Pojedinci nisu bili u stanju identificirati karakteristične fizičke osobine prisutnih policijskih službenika jer im je tijekom cijelog iskustva svjetlo bilo upereno u oči. Također, kažu da su im policijski službenici neposredno prije prelaćivanja razbili mobitele, ukrali punjače i više od 500 eura.

Hrvatski policajci stajali su s obje strane ceste u dvije velike linije, svjedoče se Faisal i Ali. Cesta je opisana kao nizbrdica iznad policijskog kordona na čijem vrhu je strateški smješten veliki spremnik vode kako bi se voda mogla slijevati i tako cestu učiniti što klizavijom za ljude koji su bili ilegalno i nasilno protjerani:

"Voda se slijevala nizbrdo iz spremnika, policija sa svake strane... Pustili su vodu nizbrdo da bi bilo sklizavo."

Muškarci su opisali kako su tijekom ovog bolnog iskustva prisutni policajci čekali da se netko od njih posklizne i padne, nakon čega bi ih prelaćivali: "Ako padneš, policija će te premlatiti". Bili su prisiljeni trčati nizbrdo, po klizavoj cesti kroz policijsku liniju oko petnaestak metara dok nisu dospjeli do šume koja je na bosanskom teritoriju. Članovi obje grupe svjedoče kako su ih policijski službenici tjerali i tukli pendrecima i šakama vičući pritom: "Odlazite! Odlazite! Odlazite!"

Ali opisuje kako je u protjeranoj grupi bila i jedna obitelj. Faisal opisuje kako je tijekom ilegalnog protjerivanja udaran po očima, prednjem i stražnjem dijelu glave, nogama i rukama. Opisuje kako se od izlaska iz kombija poskliznuo nekoliko puta. Prisjeća se da su ga trojica policajca držala dok su ga dvojica prelaćivala palicama.

Sugovornici opisuju da je jedna policijska službenica koja je bila prisutna tijekom procesuiranja u slovenskoj policijskoj stanici imala smeđu kosu do ramena i bila je visoka oko metar i pol. Broj njene značke je 00448801, svjedoči Ali. Tvrdi da je ukupan broj ostalih prisutnih policijskih službenika bio sedam.

3. No Name Kitchen - studeni, 2018.¹⁶

"Htjeli smo se isповraćati, nije ih bilo briga što smo u autu, živi ili mrtvi, nije ih bilo briga".

Sugovornik i njegov rođak krenuli su kamionom iz mjesta pokraj Velike Kladuše te prešli granicu skriveni u kamionu. Policija je pregledala kamion da provjeri je li kamionska cerada uništena, ali je ostala netaknuta, što je potaklo sumnju da je vozač možda ipak nešto znao o skrivenim osobama. Zbog toga su policijski službenici prvo pitali vozača kamiona je li primio ikakav novac od skrivene dvojice te, ako jest, koliki je iznos primio. Zatim su postavili isto pitanje dvojici muškaraca, na što je jedan od njih odgovorio da vozač nije znao da se skrivaju u kamionu. Ponovno su provjerili ceradu i odveli tu dvojicu u policijsku stanicu. Policijska stanica je opisana kao mala, stara policijska stanica sa samo dvije prostorije. Ondje su ispunili i potpisali službeni papir s podacima o imenu, prezimenu, datumu rođenja i porijeklu. Također su im uzeti i otisci. Nakon toga su prevezeni u velikom automobilu do druge policijske stanice, koja se prema navodima sugovornika nalazila u Delnicama, otprilike sat vremena vožnje. Nisu bili u mogućnosti vidjeti gdje ih voze jer nije bilo prozora u stražnjem dijelu automobila. Na prvom katu, u drugoj policijskoj stanici, bile su tri ili četiri prostorije koje su nalikovale zatvorskim ćelijama, opisao je sugovornik. Prisjeća se kako je odmah pri ulasku u postaju odveden u podrum gdje su u mraku stajala tri policajca. Policajci su ih prvo pitali pričaju li engleski jezik na što su dvojica odgovorili da pričaju samo arapski jezik.

Nakon dolaska u policijsku stanicu bili su razdvojeni radi ispitivanja. Kad god bi policajci postavili pitanja, dvije osobe bi bile premlaćivane palicama. Čovjek je govorio o "mučenju". Prema riječima ispitanika, ispitivači su im obećali azil ako priznaju da im je vozač kamiona pomogao da prijeđu granicu u zamjenu za novac riječima:

"Prihvaćamo tvoj zahtjev za azilom, odvest ćemo te u kamp s papirima, sa svime, samo nam reci da je vozač uzeo novce od vas, jednostavno je." Izrazio je da je u drugoj policijskoj postaji

¹⁶ <http://www.nonamekitchen.org/en/violence-reports/>

premlaćivan električnim štapom, više puta, po glavi. U policijskoj stanici dali su im da potpišu četiri papira. Dvojica su zbog nerazumijevanja jezika zamolili za prijevod. Međutim, njihova je molba odbijena. Nakon što su odbili potpisati, opet su premlaćeni.

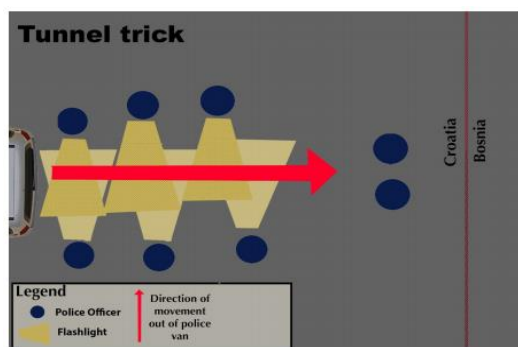
Od druge policijske stanice vozili su se dva i pol sata do bosansko-hrvatske granice. Uvjeti pod kojima su ih vozili su bili jako loši i zbog toga im je pozlilo:

"Htjeli smo se isповraćati, nije ih bilo briga što smo u autu, živi ili mrtvi, nije ih bilo briga".

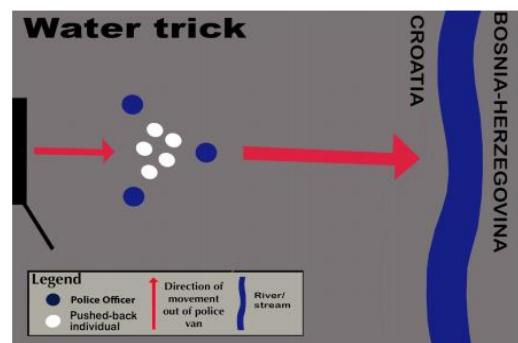
Kada su stigli na granicu, izvučeni su iz auta jedan po jedan. Žrtva svjedoči da mu je policajka zaprijetila riječima: "Sljedeći puta, ako te uhitimo ili uhvatimo, premlatit ćemo te jako, ubit ćemo te ili strpati u zatvor".

Kada je izašao iz kombija bilo je mračno i nije mogao vidjeti puno. Počeo je hodati otprilike dva metra prema naprijed kada ga je nekoliko policajaca krenulo premlaćivati pendrecima. Na mjestu s kojeg su protjerani nalazi se ručno izrađen drveni zid preko kojeg se ljudi koji bježe od hrvatske granične policije moraju popeti. Prema tvrdnjama žrtve, na mjestu gdje su protjerani nalazi se puno dokaza (razbijeni mobiteli, pokidane jakne, itd.).

**Trebalo napomenuti da je diskoloracija ruku (vidljiva na slici) prema riječima našeg sugovornika posljedica električnih šokova koja mu je nanijela hrvatska policija. Ipak, liječnici MSF-a sugerirali su da je to najvjerojatnije posljedica već postojećeg stanja koje je moglo biti pogoršano električnim šokovima.*

"Tunnel trick" method of push-back - previously used commonly

"Water trick" method of push-back - currently used commonly

4. No Name Kitchen, siječanj 2019¹⁷

"Hrvatska policija me uhvatila kao da sam životinja."

Grupa je krenula iz Velike Kladuše (BiH) i hodajući stigla do Slovenije, gdje ih je u šumi uhvatila slovenska policija. Netko iz skupine od pet ili šest policajaca pucao je u zrak, najmanje tri puta. Policajci su nosili zelenu vojnu odjeću i duge puške. Među grupom policajaca bila je i jedna žena. Skupina je odvedena u policijski kombi parkiran otprilike 700 metara od mjesta na kojem su bili uhićeni. Vožnja do policijske postaje na slovensko-hrvatskoj granici trajala je oko trideset minuta. Kada su stigli u policijsku postaju, „oni [policajci] su pitali za naša imena, kuda idete, skidajte odjeću, jaknu, cipele, sve, čak i donje rublje, u uredu policijske stanice“

„Ostajemo u redu, vani. Uzimaju našu odjeću i gledaju u džepove, novac [...] ostali smo u redu i govorili za svaku osobu, jedan po jedan, uzeli su našu odjeću. Vidio sam policajku.“

Od njih se tražilo da potpišu papir koji je govorio da trebaju platiti 240 eura, iako su im policijski službenici prethodno uzeli sav novac koji su pronašli u njihovoj odjeći.

„Nakon što su me doveli u zatvorenu, praznu sobu rekli smo mu [policajcu] da trebamo nešto hrane jer dva dana nismo jeli. Donijeli su nam kekse, vodu i čokoladu.“ Dva sata kasnije došao je prevoditelj [...]. Ahmad je opisao da ih je prevoditelj ispitivao kao policajac. Prema riječima ispitanika, on je vodio razgovor bez čekanja da policijski službenici postave pitanje. „Ispitao nas je na arapskom bez policajaca, a zatim je policiji prenio što je htio.“

Prevoditelj je opisan kao čovjek star oko 68 godina, smeđe oči, oko 65 kg i visok 1,65 m, prosjede kose. Nosio je naočale. Nakon što je prevoditelj završio razgovor, policajci su odveli Ahmada i ostale iz njegove grupe u ured kako bi uzeli otiske prstiju. Tijekom noći, došao je jedan policajac i rekao im da će sljedećeg jutra biti vraćeni u Hrvatsku. Sutradan u 10:00 sati odvedeni su na kontrolnu točku na hrvatskoj granici.

„Hrvatska policija me uhvatila kao da sam životinja.“

U postaji na hrvatskoj granici morali su se opet potpuno svući: „Nakon što sam skinuo odjeću, sve, sve, sve sam skinuo.“ Snimili su lice svakog člana grupe. Grupa je ostala na graničnom prijelazu s hrvatske strane otprilike sedam sati prije nego što su u kombiju prevezeni do bosanske granice. „Nakon što sam ušao u kombi, mom prijatelju je pozlilo. Upalili su klimu.“

¹⁷ <http://www.nonamekitchen.org/wp-content/uploads/2019/02/January-2019-Violence-Reports.pdf>

Kad sam vidio prijatelja, mislio sam da će umrijeti. Prst mu je postao tvrd, imao je problema u želucu i slina mu je izlazila na usta.

Zato sam udario vrata i vrisnuo: "Molim te, molim te, trebamo hitnu pomoć, moj prijatelj će umrijeti, on mora otići u bolnicu." Nisu odgovorili, a Ahmad misli da ga nisu ni čuli ili mu nisu vjerovali. Nisu zaustavili vozilo.

Ahmad je mislio da se njegov prijatelj srušio zbog stresa od cijele situacije: "Najprije se bojao, nakon toga, bilo je stvarno hladno... Udarao sam u vrata, vikao „molim te, trebamo toplo mjesto“, ali nikome nije bilo stalo.“ (...) „Previše smo se bojali da će nas istući.“ Na kraju su stigli na službeni granični prijelaz u Velikoj Kladuši odakle su vraćeni u BiH.

5. Border Violence Monitoring, No Name Kitchen izvještaj, prosinac 2018.¹⁸

„ Vode nas noću kako bi nas mogli tući“

Grupa od osam ljudi pješice je prešla iz Bosne u Hrvatsku u noći 13. prosinca. Krenuli su iz mjesta blizu Velike Kladuše. Odatle su tri dana hodali prije nego što su stigli do točke u unutrašnjosti Hrvatske gdje ih je pokupio automobil i ujutro odvezao u Sloveniju. Ubrzo nakon što su ušli u automobil, zaustavila su ih dva hrvatska policajca koji su ih izvadili iz automobila i natjerali da pričekaju dok ne dođe kombi koji ih je odvezao u policijsku postaju. Čekali su ga otprilike 30 minuta.

Skupinu su odveli niz stepenice, u podrumsku prostoriju gdje su morali sjediti na podu.

Policija ih je u postaji natjerala da potpišu papir za koji nitko od njih nije razumio što je. Ali je u jednom trenutku zatražio razgovor sa službenikom zaduženim za traženje azila u Hrvatskoj, a policajac mu je odgovorio:

„Jesi doktor? Jesi doktor? Uzimam te. Ako nisi doktor, ne mogu vas nikome odvesti“.

Tijekom boravka u policijskoj postaji, neko vrijeme bio je prisutan prevoditelj. Opisan je kao stariji čovjek iz Sudana (možda 65 godina sa sijedom, proćelavom kosom) koji je prevodio s arapskog na hrvatski. Grupa je morala ostati u sobi od jutra do večeri: „Oni nas vode noću jer nas žele tući.“

Napustili su policijsku postaju u 21:00h u bijelom kombiju s plavom prugom. Vozili su se otprilike 25 minuta do druge policijske postaje, nakon čega su ih slijedila još dva policijska automobila. Do granice s Bosnom stigli su oko 22:00 sata.

¹⁸ <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/december-16-2018-0000-push-back-between-pasin-potok-croatia-and-smrekovac-bih/>

Tamo je cijela skupina izvedena iz kombija i okružilo ih je devet hrvatskih policajaca koji su nosili crne skijaške maske koje su prekrivale lica i crne uniforme.

„Nas je bilo osam, a policije devet. “Nakon što su izašli iz vozila, policajci su ih počeli udarati palicama i nakon toga su ih uputili da hodaju otprilike 70 metara od automobila kako bi stigli do granice kojom je tekao potok. Policajci su hodali s njima i udarali ih kako bi se grupa držala zajedno. Udarali su ih dok su išli prema potoku, nakon čega su ih prisilili da uđu u hladnu vodu. Nekoliko policajaca uzelo je led i snijeg te su ih bacali na članove grupe dok su hodali.

„Oni uzmu led i bacaju.“

Ibrahim je najprije oklijevao ući u vodu. Policajac ga je udario palicom. Kad je pao na tlo, primio je udarac u trup i refleksno nagnuo glavu prema tlu te se ozlijedio udarivši u odlomljenu granu drveta. Grana mu je poderala desni očni kapak i ostavila otvorenu ranu. Kad su policajci vidjeli čovjeka koji je vrištao od boli, samo su nastavili udarati.

"Idi! Idi! Ne vraćajte se u Hrvatsku! "

Kad je Ibrahim ušao u potok, policajci su bacali komade leda na njega. Dubina potoka bila je otprilike do struka. Policajci su im oduzeli uzeli osam mobitela, deset prijenosnih punjača i 150 eura od jednog člana grupe.

Nakon što je grupa prešla granicu natrag u Bosnu, hodali su otprilike pet kilometara natrag do kampa Miral u mokroj odjeći i cipelama.

6. Border Violence Monitoring, siječanj 2019.¹⁹

"Nije niti pitao za moje godine, od trenutka kad je došao, nije me prestao tući."

U noći 20. siječnja grupa od trojice Iračana, od kojih je jedan bio maloljetnik, krenula je iz Bosne prema hrvatskoj granici. Nakon prelaska u Hrvatsku krenuli su prema Glini od kuda su planirali autobusom nastaviti putovanje.

“Pješaćili smo šumom sve dok nismo došli do autobusne stanice.“

¹⁹ <https://www.borderviolence.eu/violence-reports/january-21-2019-0100-croatian-interior-close-to-glina/>

Grupa je pješačila nekoliko sati po šumi, kroz snijeg koji im je dosezao do koljena. Nakon nekog vremena 15-godišnji Iračanin ugledali su policijsku patrolu. Nedugo nakon, oko 13 sati, naišli su na, kako opisuju, „policijski kamp“. Petnaestogodišnji Iračanin tvrdi da su policajci čekali da netko prođe cestom:

„Imali su šatore u kojima su čekali da netko prođe“.

Naš sugovornik je bio na čelu grupe kada su odlučili kroz šumu proći policijske šatore. No, zbog prevelike udaljenosti između njega i ostatka grupe policija je čula korake. S pištoljima u ruci, dvoje policajaca izašlo je iz šatora i naredilo grupi da se ne miču. U trenutku kada je petnaestogodišnji Iračanin stao i legao na snijeg, jedan od policajaca mu je prišao i udario ga u lice. Policajac je nagazio čizmom na maloljetnikovo lice, sagnuo se, repetirao pištolj i prislonio na njegovu desnu sljepoočnicu.

Policajac je opisan kao 32-godišnjak, krupne građe, kratke kose, uredno obrijan, obučen u tamnoplavu uniformu, visine oko 180 cm.

Petnaestogodišnji Iračanin svjedoči kako je to bio prvi put da je netko uperio pištolj u njegovu glavu, što ga je prestravilo:

„Nije niti pitao za moje godine, od trenutka kad je došao nije me prestao tući“.

Policijski službenici su tijekom pretraživanja mobitela vidjeli da mu je ostala otvorena GPS navigacija. Zatim su pretražili i ostatak njegovih osobnih stvari. Sugovornik nije zatražio azil jer mu, kako tvrdi, policijski službenici nisu dali priliku da zatraži. Umjesto toga, počeli su ga *cipelariti*.

Ubrzo nakon premlaćivanja, na mjesto događaja stiže policijska patrola s početka, u pratnji još jednog policijskog vozila. Radilo se o sveukupno četvorici policijskih službenika.

Grupa Iračana je morala ući u drugi kombi koji ih je oko 2:30 sati ujutro vratio natrag na bosansko-hrvatsku granicu. Vozili su se 30 minuta do mjesta s kojeg će biti ilegalno i nasilno protjerani. Na granici ih je čekao policijski kombi i dvoje policijskih službenika, također odjevenih u tamnoplave uniforme.

Izlazili su iz kombija jedan po jedan. Petnaestogodišnji Iračanin je bio prvi koji je prišao policijskom službeniku. Policajac mu je razbio mobilni telefon te poručio da je Velika Kladuša dvadeset kilometara dalje.

Petnaestogodišnjak je nakon protjerivanja pokušao pronaći prijatelje, no zbog razbijenih mobitela nisu imali pristup GPS navigaciji. Izgubio se i pronašao prijatelje tek u 7 sati ujutro.

Doprinos suradnika iz regije

APC, Srbija²⁰

Tijekom 2018. i početkom 2019. godine veliki broj migranata s teritorija Srbije pokušavao je prijeći granicu s Hrvatskom mimo graničnog prijelaza i bez važećih dokumenata. U takvom pokušaju migranti su bivali zaustavljani i na isti način vraćani od hrvatske policije na teritorij Srbije, s time da APC bilježi **sustavni *pushback***, odnosno sprječavanje pristupa teritoriju i vraćanje u Srbiju na nezakonit način. Pritom hrvatska policija **upotrebljava silu, vrijeđa i ponižava migrante, uništava imovinu** - mobilne telefone i punjače te **oduzima novac i vrijednije mobilne telefone** koje nađe kod migranata²¹. Nasilja nisu pošteđeni ni maloljetnici bez pratnje^{22 23}.

APC je, prema svjedočenjima migranata vraćenih na teritorij Srbije, zabilježio u 2018. godini povećan broj **lančanog protjerivanja** i to iz Slovenije preko Hrvatske u Srbiju i iz Mađarske u Hrvatsku pa u Srbiju, migranata koji su prethodno boravili u Srbiji, ali i onih koji nisu iz Srbije ušli u Hrvatsku ili nikada prije nisu boravili u Srbiji²⁴. Srpska policija tolerira takvo postupanje hrvatskih policijskih službenika i prihvaća sve migrante koji su protjerani ili vraćeni u Srbiju.

Kako migranti svjedoče, hrvatska policija nezakonito vraća, **ne samo s granice** sa Srbijom, već i iz dubine teritorija, iz okolice Zagreba, kao i s granice sa Slovenijom, kako je već navedeno. Migrantima koji traže azil ne dopušta se pristup azilu, njihove namjere se ignoriraju i njih se jednako vraća natrag.

APC je zabilježio više slučajeva teškog nasilja nad migrantima i nehumanog i ponižavajućeg postupanja, od čega ističe slučaj petero Iranaca iz prosinca 2018. godine koji su zadobili teške povrede nakon nasilja hrvatske policije koja ih je prethodno tjerala da više od sat vremena kleče u snijegu s rukama podignutim iznad glava²⁵, kao i slučaj dva Iranca iz ožujka 2019. godine kada je navedenim migrantima pružena medicinska pomoć i kirurške intervencije u Srbiji nakon nasilja hrvatske policije i prisilnog vraćanja u Srbiju²⁶. Također, APC ističe i dva slučaja iz rujna 2018. godine i to slučaj grupe maloljetnika bez pratnje, kada je hrvatski

²⁰ <http://www.apc-cza.org/en>

²¹ <http://www.apc-cza.org/sr-YU/8-vesti/1478-iz-hrvatske-u-srbiju-policija-prebacila-100-opljackanih-i-bosih-migran-ata.html>

²² <http://azilsrbija.rs/hrvatski-policaici-pretili-oruzjem-decacima-iz-avganistana>

²³ <http://www.apc-cza.org/sr-YU/8-vesti/1477-sve-veci-broj-migranata-pokusava-prelazak-preko-hrvatske-granice-medu-njima-veliki-broj-maloletnih-decaka.html>

²⁴ <http://www.apc-cza.org/sr-YU/8-vesti/1478-iz-hrvatske-u-srbiju-policija-prebacila-100-opljackanih-i-bosih-migran-ata.html>

²⁵ https://twitter.com/APC_CZA/status/1076193437278527488

²⁶ https://twitter.com/APC_CZA/status/1105387195391795200

policajac uperio pištolj u njih, a potom pucao u zrak te zaprijetio da će sljedeći put pucati,²⁷ kao i slučaj migranata koje je u grupi od 100 ljudi opljačkala hrvatska policija i, nakon što im je hrvatska policija naredila da se izuju, natjerani da hodaju bos i protjerani u Srbiju²⁸.

ICS, Italija²⁹

Između listopada i studenog 2018. godine, ICS je prikupio svjedočanstva nekoliko tražitelja azila u vezi s nizom nezakonitih protjerivanja talijanske policije u razdoblju od lipnja do listopada 2018. godine, koje su se također pojavile u nekoliko članaka nacionalnih i lokalnih novina (Il Fatto Quotidiano, La Stampa i Il Piccolo).

U svim je slučajevima došlo do jake arbitrarnosti talijanske policije i činjenice da se radilo o lančanom protjerivanju, odnosno da je talijanska policija migrante predala slovenskoj policiji. Slovenska policija je potom nastavila slati migrante hrvatskoj policiji koja ih je, pak, vratila u Bosnu. Svjedočanstva govore o verbalnom i fizičkom nasilju hrvatske policije tijekom procesa protjerivanja. Talijanska policija ponovila je, kroz izjave tršćanskog kvestora, ispravnost tih postupaka, definirajući ih kao readmisiju.

Krajem 2018. godine, na konferenciji za medije u Questuri, objavljeno je kako je 2018. godine došlo do 300 readmisija, bez mogućnosti provjere koliko je od njih provedeno na gore opisani način, a koliko je slijedilo dogovorene postupke po službenim protokolima između Italije i Slovenije.

LEGIS, Sjeverna Makedonija³⁰

Legis iz Republike Sjeverne Makedonije prati situaciju izbjeglica i migranata u zemlji i regiji od 2014. godine. Migrantska i izbjeglička tranzitna ruta lančana je reakcija koja pogađa sve zemlje u regiji. Legis je zabrinut zbog lošeg postupanja i kočenja temeljnih ljudskih prava izbjeglica vraćenih iz Hrvatske. Smatraju da Hrvatska kao država članica Europske unije mora biti pozitivan primjer za zemlje na Balkanu, poštujući ljudska prava i slijedeći Ženevsku konvenciju, a ne suprotno. Osobito, dopuštanje prisutnosti nevladinog sektora i rada s državnim institucijama može samo pružiti bolje pravilo za poštivanje ljudskih prava izbjeglica i migranata. Dodatno su istaknuli kako je iz Sjeverne Makedonije početkom godine zabilježeno 1242 pushbackova u Grčku.

²⁷ <http://azilsrbija.rs/hrvatski-policaici-preteli-oruzjem-decacima-iz-avganistana>

²⁸ <http://www.apc-cza.org/sr-YU/8-vesti/1478-iz-hrvatske-u-srbiju-policija-prebacila-100-opljackanih-i-bosih-migran-ata.html>

²⁹ <http://www.icsufficiorifugiati.org>

³⁰ <http://www.legis.mk>

Kriminalizacija solidarnosti

Važno je naglasiti kako su naše udruge pod sustavnim pritiskom Ministarstva unutarnjih poslova još od trenutka kada smo javno progovorili o smrti šestogodišnje djevojčice Madine, na hrvatskoj granici sa Srbijom. Njena je pogibija, podsjetimo, bila izravna posljedica nelegalnog protjerivanja iz zemlje te možda najdramatičniji primjer nemilosrdnog kršenja ljudskih prava izbjeglica na hrvatskim granicama. Umjesto da zaista istraži okolnosti njene smrti, Ministarstvo unutarnjih poslova "izgubilo" je snimke termovizijskih kamera opisanog događaja te pokrenulo difamacijsku kampanju protiv AYS i CMS-a, s jasnim ciljem da nas prikaže kao nevjerodostojne u trenucima kada upozoravamo na nezakonito postupanje policijskih službenika prema izbjeglicama. Metode MUP-a u tome su bile slične pritiscima kojima su zadnjih mjeseci izloženi hrvatski novinari: policija je ulazila u naše urede i legitimirala nas bez ikakvog objašnjenja, naši volonteri i zaposlenici bili su izloženi brojnim anonimnim prijetnjama, ali i otvorenim zastrašivanjima od strane dežurnih službenika u policijskim postajama. Istovremeno, MUP je pokrenuo prekršajni postupak protiv jednog od volontera AYS tvrdeći da je pomagao obitelji male Madine da ilegalno pređe granicu RH, iako navedeni volonter nikada nije imao izravni kontakt s njenom obitelji, što je na sudu i dokazano. Posebno je bizarno što MUP u prekršajnom postupku protiv privatne osobe (volontera AYS) od suda tražio i zabranu rada čitave udruge, za što nije bilo nikakvog pravnog temelja, ali nam je poslalo vrlo jasnu poruku o namjerama i smjeru u kojem će se kretati pokušaji ušutkavanja naših organizacija.

Krajem prošle godine, nakon 15 godina neprekinute suradnje, CMS je izgubio pristup prihvatilištima za tražitelje azila pod kontrolom MUP-a, u kojima je ta udruga izbjeglicama nudila besplatno pravno savjetovanje i integracijske aktivnosti. Od siječnja ove godine MUP ne produžuje ugovor o suradnji ni udruzi AYS, koja u prihvatilištu Porin svakodnevno radi s djecom, poučavajući hrvatski jezik i pružajući podršku u obrazovnom procesu. Time se naše udruge "kažnjavaju za neposluh" na način koji prije svega škodi našim najranjivijim korisnicima – djeci i odraslima u procesu traženja azila, čija bi dobrobit morala biti zajednički interes Vlade RH i nevladinih udruga.

Na pritiske kojima su naše udruge izložene početkom ožujka 2019. javno je upozorio i Amnesty International, a zabrinutost su izrazili i članovi Europskog parlamenta, predstavnici Europske komisije i drugih međunarodnih tijela s kojima smo se susreli.

Ovim izvještajem želimo izraziti naše zahtjeve prema nadležnima i široj javnosti u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji

Prema nadležnima u Republici Hrvatskoj:

- Izražavamo solidarnost sa svim žrtvama koje su pretrpjele nasilja na granicama države u kojoj živimo.
- Zahtijevamo da se nasilje i ilegalne radnje na granicama SMJESTA zaustave.
- Zahtijevamo da se preuzme odgovornost za nasilje i ilegalne radnje na granicama te da se sankcioniraju odgovorni za nasilje i kršenje zakona na hrvatskim granicama.
- Zahtijevamo da se hrvatsko i europsko zakonodavstvo prestane koristiti u svrhu izvođenja nasilja i ilegalnih radnji na granicama.
- Osuđujemo zloupotrebu hrvatskog i europskog zakonodavstva u svrhu izvođenja nasilja i ilegalnih radnji na granicama.
- Zahtijevamo da se hrvatsko i europsko zakonodavstvo te primjenjive konvencije pošteno koriste.
- Zahtijevamo poštivanje ljudskih prava i digniteta na hrvatskim granicama i u unutrašnjosti teritorija Republike Hrvatske.
- Zahtijevamo provedbu temeljite istrage o nezakonitim i nasilnim protjerivanjima izbjeglica preko granica Republike Hrvatske.
- Zahtijevamo adekvatno dokumentiranje smrtnih slučajeva migranata u graničnim područjima te transparentno informiranje javnosti o istome.
- Zahtijevamo da nadležni zaustave sva djelovanja koja kriminaliziraju solidarnost s migrantima i izbjeglicama.

Prema nadležnima u Europskoj uniji:

- Zahtijevamo fokus djelovanja unutar područja migracija prema pristupu međunarodnoj zaštiti i integraciji, umjesto fokusa usmjerenog na zaštitu granica i povratke migranata u tzv. treće zemlje.
- Zahtijevamo prestanak štetnih suradnji sa zemljama izvan EU kojima se ugrožavaju životi, sigurnost i ljudska prava izbjeglica i migranata - poput Afganistana, Libije i Turske.
- Zahtijevamo solidarnu podršku Europske unije spram zemljama na balkanskoj ruti (BiH, Srbija, Makedonija).
- Zahtijevamo osiguranje sigurnih i legalnih ruta za izbjeglice kojima je potrebna međunarodna zaštita.

PRILOG: Kolektivno protjerivanje, odnosno zašto je postupanje MUP-a protuzakonito

Na početku Zakona o strancima u Općim odredbama, u čl.1. navodi se kako je ovim Zakonom u pravni poredak RH prenesena [Direktiva 2008/115/EZ od 16. prosinca 2008 o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom](#), a iz koje je razvidno da postupanje MUP-a nije bilo u skladu s istom. Sukladno navedenom Zakonu i Direktivi, navedeno obrazlažemo kako slijedi:

1. **Točka 8. Direktive.** Priznaje se da države članice moгу zakonito vraćati državljane trećih zemalja koji nemaju zakoniti boravak, **ako postoji pravičan i učinkovit sustav azila koji u potpunosti poštuje načelo non refoulement.**

Bitno je staviti naglasak na **zakonito**, odnosno na jasnu obvezu poštivanja pozitivnih propisa i zakona prilikom odlučivanja o protjerivanju / vraćanju, a što za sobom povlači određene procedure utemeljene na zakonu. Također, sporna praksa u ovom slučaju i postoji kako bi se onemogućio pristup sustavu međunarodne zaštite, odnosno, upravo iz razloga što Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (u daljnjem tekstu ZMPZ) propisuje izražavanje namjere na način na koji propisuje u čl.33, pa se to na ovaj način *zaobilazi*. Također je upitno u kojoj mjeri i da li se uopće poštuje načelo *non refoulementa* obzirom da se ne radi provjera od mogućnosti lančanog refoulmenta jer su ljudi u konkretnom slučaju protjerivani iz šume, bez ikavog postupka, bez ikakve evidencije, bez ikakve procjene njihove situacije, bez ičega.

2. **Točka 17. Direktive.** Sa zadržanim državljanima trećih zemalja trebalo bi se **postupati na human i dostojanstven način uz poštovanje njihovih temeljnih prava, te u skladu s međunarodnim i nacionalnim pravom.** Ne dovodeći u pitanje prethodna uhićenja od strane tijela nadležnih za izvršavanje zakona koja su uređena nacionalnim zakonodavstvom, zadržavanje bi u pravilu trebalo provoditi u specijaliziranim ustanovama za zadržavanje.

Sporno postupanje je sve samo ne humano niti dostojanstveno, dapače, indikativno je da se krši članak 3. Konvencije.

3. **Točka 23. Direktive.** Primjena ove Direktive ne dovodi u pitanje obveze koje proizlaze iz Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. srpnja 1951., kako je izmijenjena Njujorškim protokolom od 31. siječnja 1967.
4. **Točka 24. Direktive.** Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima.

[Povelja EU o temeljnim pravima](#) jasno u članku 28. jamči pravo na azil i obvezu poštivanja Konvencije o statusu izbjeglica, a u članku 19. zabranjuje kolektivno protjerivanje.

5. **Članak 1. Direktive.** Ovom se Direktivom utvrđuju zajednički standardi i postupci koji se imaju primjenjivati u državama članicama za vraćanje državljana trećih zemalja **koji nemaju zakonit boravak u skladu s temeljnim pravima kao općim načelima prava Zajednice kao i međunarodnog prava, uključujući zaštitu izbjeglica i ljudskih prava.**

Obzirom da se ne provodi nikakav postupak, a iz drugih okolnosti i izvora proizlazi kako među konkretnim osobama ima veliki broj izbjeglica koje bi izrazile namjeru za traženjem međunarodne zaštite u Republici Hrvatskoj, ne provođenjem postupka, niti neprovođenjem evidencije, ovakvim kolektivnim protjerivanjem se onemogućuje pristup sustavu azila u RH. Te osobe imaju zakonske osnove za podnošenjem zahtjeva u skladu sa člankom 33. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti. Na taj način bi mogle regulirati svoj boravak, a cijela praksa MUP-a kao i način postupanja policijskih službenika, doprinosi upravo tome da bi im se to onemogućilo. Direktiva je tu jasna, jasno govori i propisuje kako se mjere vraćanja ne odnose na osobe čiji zahtjev za međunarodnom zaštitom još nije riješen.

6. **Članak 4. Direktive.** O primjeni povoljnijih odredaba kaže kako ova Direktiva ne dovodi u pitanje povoljnije odredbe: **bilateralnih i multilateralnih sporazuma između jedne ili više država članica i jedne ili više trećih zemalja.** Ova Direktiva ne dovodi u pitanje nijednu odredbu koja bi bila povoljnija za državljanina treće zemlje a koja je utvrđena pravnom stečevinom Zajednice u vezi imigracije i azila.

Točka b. istog članka; u pogledu državljana trećih zemalja koji su izuzeti iz područja primjene ove Direktive u skladu s člankom 2. stavkom 2. točkom **poštuju načelo non refoulement.** Članak 2. kaže da države članice moгу odlučiti da neće primjenjivati ovu Direktivu na državljane trećih zemalja: **kojima je odbijen ulazak u skladu s člankom 13. Zakonika o schengenskim granicama** ili koji su uhićeni ili zadržani od strane nadležnih tijela zbog nezakonitog prelaska kopnene, morske ili zračne vanjske granice države članice i koji potom nisu dobili dozvolu ili im nije priznato pravo boravka u toj državi članici.

Zakonik o šengenskim granicama u članku 13. kaže 1. Glavna je svrha zaštite državne granice sprečavanje neovlaštenih prelazaka granice, suzbijanje prekograničnog kriminaliteta i poduzimanje mjera protiv osoba koje su nezakonito prešle granicu. **Osoba koja je nezakonito prešla granicu** i koja nema pravo boravka na državnom području dotične države članice **mora se uhititi i podvrgnuti procedurama u skladu s Direktivom 2008/115/EZ.**

Bitno je spomenuti nekoliko stvari, prvo je **non refoulment** za koji stoji objašnjenje od ranije i obveza poštivanja istog, a drugo je da se RH odlučila da će prema osobama iz članka 2. Direktive izdavati **Obavijest o postupanju na granici** u skladu sa **člankom 33. Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja.** U sadržaju predmetne obavijesti, vidljiva je potreba prepoznavanja ranjivih skupina, žrtava mučenjam te nužnost zaštite osoba kojima prijeti povratak u njihovu zemlju porijekla, a čega u postupanju MUP-a nije bilo.

Također, poziva se na readmisijski sporazum koji je RH dužna provoditi u konkretnim situacijama.

Ono što je također izrazito bitno napomenuti jest i članak 14. Zakonika o šengenskim granicama, u kojem jasno stoji kako primjena postojećih odredbi Zakonika ne dovodi u pitanje primjenu posebnih odredbi o pravu na azil i na međunarodnu zaštitu ili na izdavanje viza za dugotrajni boravak. (U ovom slučaju, odredbe članka 33. ZMPZ-a.)

7. **Članak 8. Direktive. Udaljavanje, stavak 3.** Države članice mogu donijeti posebne upravne ili sudske odluke ili akte u kojima se nalaže udaljavanje, **stavak 4.** Kada države članice – kao posljednje sredstvo – primjenjuju prisilne mjere za provođenje udaljavanja državljanina treće zemlje koji se opire udaljavanju, **takve su mjere proporcionalne i ne prekoračuju razumnu silu. One se provode na način predviđen nacionalnim zakonodavstvom u skladu s temeljnim pravima i uz poštovanje dostojanstva i fizičkog integriteta konkretnog državljanina treće zemlje. Stavak 6.** Države članice osiguravaju učinkovit sustav nadzora prisilnog vraćanja.

Cijeli članak 8. se odnosi na mjere udaljavanja i opet, propisuje se **postupak** koji se primjenjuje u tim situacijama, dapače i monitoring istog. No, u konkretnom slučaju MUP ne provodi nikakav postupak.

8. **Članak 9 Direktive.** Govori o odgodi udaljavanja i kaže da će države članice odgoditi udaljavanje **ako bi to kršilo načelo *non refoulement*.**
9. **Članak 10.** Direktive se odnosi na **vraćanje i udaljavanje maloljetnika bez pratnje**, te se navodi da će se prije izdavanja odluke o vraćanju u pogledu maloljetnika bez pratnje, dodjeliti pomoć odgovarajućih tijela koja nisu tijela koja izvršavaju prisilno vraćanje, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.

S obzirom da se radi o kolektivnom protjerivanju, bez provođenja ikakvog postupka, a postoje svjedočanstva maloljetnika bez pratnje koji su protjerani, kao i svjedočanstva o nasilju nad njima, očito je da se spornom praksom MUP-a ne poštuje konkretni članak. U prilog navedenog ide i činjenica da nikakav postupak nije vođen, slijedom čega istima nije dodjeljena pomoć nadležnih tijela. Posebno se ističe, kako ne postupanjem nadležnih tijela i ne provođenjem postupka se ne utvrđuje činjenica ima li među izbjeglicama ranjivih skupina uopće pa onda i maloljetnika bez pratnje. U spornoj praksi postupanja MUP-a zasigurno ima elemenata kršenja velikog broja prava djeteta.

10. **Članak 13. Direktive.** Propisuje obvezu postojanja pravnih lijekova odnosno da konkretni državljanin treće zemlje ima pravo na učinkovit pravni lijek žalbe ili preispitivanja odluke u vezi povratka, pred nadležnim sudskim ili upravnim tijelom ili nadležnim tijelom koje je **sastavljeno od članova koji su nepristrani i nezavisni.**

Svrha napisanog je u tome da se jasno prikaže kako, europsko pravo pa onda tako i naše, jer je Direktiva transponirana u naše zakonodavstvo i konkretan Zakon, jasno i nedvosmisleno propisuje standarde i obveze države prilikom postupanja sa nezakonitim državljanima trećih zemalja. Jasno je naznačeno kad se i zašto provodi postupak vraćanja i na koji način.

Također, eksplicitno se Direktiva poziva na Povelju o temeljnim pravima i na njezinu zabranu kolektivnog protjerivanja. Znači, u situacijama u kojima MUP želi vraćati ljude koji su nezakonito prešli granicu, i u slučaju da *zaista* među njima nema tražitelja međunarodne zaštite, **dužni su provesti pojedinačni postupak za svaku osobu** u skladu sa [Zakonom o strancima](#), a konkretne mjere vraćanja u skladu s [Pravilnikom o postupanju prema državljanima trećih zemalja](#) i u skladu sa Sporazumom o readmisiji ([Zakonom o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak nezakonit](#)).

Što se tiče konkretne odredbe iz **Zakona o strancima** iz članka i u kojem je odnosu sa svim ostalim, nije na odmet navesti prethodno par pojmova, semantike i razgraničenja radi:

Povratak je dragovoljni odlazak ili prisilno udaljenje državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u Republici Hrvatskoj u treću zemlju

Prisilno udaljenje je odlazak državljanina treće zemlje iz Republike Hrvatske pod pratnjom policije, bez obzira na privolu državljanina treće zemlje.

Što se tiče konkretnog članka 100. Zakona o strancima on glasi:

St. 1. Navodi konkretne mjere za osiguranje povratkam

St. 2. **Mjere za osiguranje povratka** primjenjuju se prema državljanima trećih zemalja koji nemaju pravo na slobodu kretanja u skladu s pravom Europske unije, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

St. 3. Odredbe ovoga Zakona o mjerama za osiguranje povratka **ne primjenjuju se** na:

- **državljanke treće zemlje koji su zatečeni na granici s trećom zemljom prilikom ili neposredno nakon nezakonitog ulaska**; obrazloženje slijedi u nastavku.
- državljanke treće zemlje kojima treba odbiti ulazak na graničnom prijelazu
- državljanke treće zemlje koje treba izručiti temeljem međunarodnog ugovora

U smislu **Zakona o strancima, mjerama za osiguranje povratka** smatraju se:

- a. **Ograničenje slobode kretanja**, u smislu uhićenja, privođenja i zadržavanja najdulje 24 sata, ako je potrebno donijeti rješenje o odbijanju ulaska ili odluku u vezi s povratkom **kad je potrebno donijeti rješenje o protjerivanju, rješenje o povratku** i ostala rješenja (navedena u članku 115.)
- b. **Rok za dragovoljni odlazak**, u smislu da će se državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi i onom kojemu je odlukom državnog tijela prestao zakoniti boravak, izdati rješenje o povratku, te će mu se odrediti dobrovoljni rok u kojem je dužan napustiti EPG i zaprijetiti mu prisilnim udaljenjem (detaljnije u članku 103.)

- c. **Zabrana ulaska i boravka**, uz rješenje o protjerivanju i sve pripadajuće, određuje se rok u kojem mu je zabranjen ulazak i boravak u EGP-u.
- d. **Obveze državljanina treće zemlje u postupku povratka**, konkretno: polog putnih isprava, dokumenata, financijskih sredstava, zabrana napuštanja određene adrese itd.
- e. **Prisilno udaljenje** je odlazak državljanina treće zemlje iz Republike Hrvatske pod pratnjom policije, bez obzira na privolu državljanina treće zemlje. Odnosi se na osobu koja nije napustila EGP / RH u roku koji mu je određen rješenjem ili osobu za koju se **ne donosi rješenje o povratku** kad postoji rizik od izbjegavanja (za što je propisan smještaj u Prihvatni centar za strance), kad mu je zahtjev za odobrenje boravka odbijen kao neosnovan ili prijetvoran ili **kad ga se može prisilno udaljiti u državu članicu EGP-a temeljem readmisijskog sporazuma koji je stupio na snagu prije 13.1.2009.**, predstavlja rizik za nacionalnu sigurnost.

Ovo konkretno znači za osobe iz konkretne situacije, iz članka 100., da se na njih primjenjuje članak 33. Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja, te Sporazum o readmisiji i postupa u skladu s tim, pod pretpostavkom da zaista ne žele zatražiti međunarodnu zaštitu u Republici Hrvatskoj.

- f. **Druge mjere propisane ovim Zakonom** kojima je svrha odlazak državljanina treće zemlje u treću zemlju.

Za državljane trećih zemalja iz članka 100. stavka 3. ne donosi se rješenje, već im se izdaje Obavijest o postupanju na granici.

U ovom konkretnom slučaju, Prema Pravilniku o postupanju prema državljanima trećih zemalja, MUP je dužan voditi evidenciju slučajeva i osoba zatečenih na granici, a prema kojima su postupali.

Članak 112. Zakona o strancima u kojem stoji kako državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi ili nezakonito prijeđe ili pokuša prijeći državnu granicu **rješenje o protjerivanju može se donijeti i bez provođenja prekršajnog postupka.** U konkretnom slučaju se dakle, ne provodi postupak, već policija na obrascu definira razlog protjerivanja i odredi kaznu; protiv kojeg nije dopuštena žalba. Može se pokrenuti upravni spor protiv rješenja o protjerivanju.

Također, bitno je imati na umu i **članak 126.** Zakona o strancima koji brani prisilno udaljavanje državljanina treće zemlje u državu gdje su njegov život ili sloboda ugroženi zbog njegove rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, zbog pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja ili gdje bi mogao biti podvrgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju ili bi nad njim mogla biti izvršena smrtna kazna, te u državu u kojoj mu prijeti opasnost od prisilnog udaljenja u takvu državu. A što se tiče maloljetnika bez pratnje, dužni su utvrditi hoće li maloljetnik u državi povratka biti predan članu obitelji, imenovanom skrbniku ili odgovarajućoj ustanovi za prihvata.

Niti jedno od navedenog nije provođeno. U slučajevima kad bi takva opasnost bila utvrđena, prisilno udaljenje bi se trebalo odgoditi, također bi se ono trebalo odgoditi u slučaju nastupanja ozbiljnih zdravstvenih teškoća ili ako postoje drugi razlozi zbog kojeg osobu nije moguće prisilno udaljiti.

Isto tako, u **članku 123. Zakona o strancima** stoji kako Ministarstvo **osigurava obavljanje promatranja prisilnih udaljenja** o zajedničkim standardima i postupanjima država članica u vezi s vraćanjem osoba trećih zemalja čiji je boravak nezakonit, **o čemu može sklapati sporazume s drugim državnim tijelima, međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva**, te kako **radi osiguranja** provođenja prisilnih udaljenja tako **da se poštuju temeljna ljudska prava** državljana trećih zemalja koje se prisilno udaljava, **prisilno udaljenje može se tehnički snimati**. Državljanina treće zemlje obavijestit će se o svrsi snimanja.

U **Pravilniku o postupanju prema državljanima trećih zemalja** u **članku 20.** navodi se, kako se osoba u slučaju nezakonitog ulaska **uhićuje**, te se jasno propisuje stvarni sadržaj potvrde o uhićenju, uz propisivanje iznimke od uhićenja u slučaju kad **je državljanin treće zemlje izrazio namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu.**

U sljedećem se članku navodi kako se osobi koja je nezakonito prešla granicu izdaje **Rješenje o protjerivanju** koje ne mora biti utemeljeno na pravomoćnoj sudskoj odluci (već odluci izvršnog tijela), propisuje mjeru zabrane ulaska u EPG, rokove i slično. U **članku 29. o rješenju o povratku** stoji kako se ono i druge odluke u vezi povratka donose se za svakoga državljanina treće zemlje pojedinačno.

U **segmentu koji se odnosi na državljanine trećih zemalja koji su zatečeni na granici s trećom zemljom** stoji da se smatra da je državljanin treće zemlje zatečen na granici s trećom zemljom **prilikom ili neposredno nakon nezakonitog ulaska u smislu članka 100. stavka 3. podstavka 1. Zakona o strancima**, ako je zatečen na području graničnog sektora u smislu propisa kojim se određuju područni sektori ili ako je zatečen u prijevoznom sredstvu kojim je, iz graničnog sektora bez zaustavljanja, dovezen u dubinu državnog teritorija.

Određeno je u **članku 30.** da će **državljaninu treće zemlje iz stavka 1. ovoga članka uručiti Obrazac o postupanju na granici koji potpisuju državljanin treće zemlje i policijski službenik**. Ministarstvo osigurava tiskanje obrasca obavijesti **na najmanje pet jezika koje najčešće razumiju državljani trećih zemalja koji nezakonito borave**. Tog se državljanina treće zemlje iz vraća se u zemlju iz koje je došao u Republiku Hrvatsku.

Pravilnik detaljno razrađuje **monitoring prisilnih udaljenja** pa tako npr. određuje da Ministarstvo izrađuje okvirni plan promatranja u kojem se utvrđuje broj promatranja koje monitoring organizacija treba obaviti, a monitoring uključuje: promatranje u policijskoj postaji, policijskoj upravi i/ili centru, promatranje ukrcaja u prijevozno sredstvo za prepratu, promatranje na graničnom prijelazu, promatranje u prijevoznom sredstvu tijekom preprate, romatrači se ne smiju voziti policijskim vozilom kojim se obavlja preprata.

I ono **vrlo bitno** u Pravilniku je navedeno u **članku 64.** Koji propisuje da će **policijska uprava, odnosno policijska postaja voditi zbirku podataka o: državljanima trećih zemalja kojima je**

odbijen ulazak i odbijen izlazak, državljanima trećih zemalja prema kojima je primijenjena mjera za osiguranje povratka, privremeno zadržanim stranim putnim ispravama i uzetim otiscima prstiju, uzorku šarenice oka i fotografiranju državljanina treće zemlje prema kojima su poduzete mjere za osiguranje povratka.

Daljnje **odredbe vrlo detaljno propisuju sadržaj evidencije**, kao i daju primjerke navedenih obrazaca. Nama relevantno i bitan je **članak 68.** koji navodi da zbirka podataka o državljanima trećih zemalja prema kojima je **primijenjena mjera za osiguranje povratka** sadrži: 1. opće podatke (ime, prezime, spol...) 2. **opće podatke o mjeri** 3. **posebne podatke o mjeri**, te potom u **članku 70.** o posebnim podacima vezanima za prethodnu mjeru, između ostalog i – **za readmisiju: smjer readmisije, država readmisije, vrsta readmisije, odluka o readmisiji, razlog odbijanja.**

Što se tiče **Sporazuma o readmisiji** i on se na početku **poziva na poštivanje Ženevske konvencije i Protokola**, a u pogledu osoba državljana trećih zemalja navodi se kako će **svaka će svaka ugovorna stranka, na zahtjev druge ugovorne stranke, prihvatiti na svoje državno područje državljanina treće države** ili osobu bez državljanstva koja ne ispunjava ili više ne ispunjava uvjete za ulazak ili boravak koji se primjenjuju na državnom području ugovorne stranke moliteljice, **ukoliko je utvrđeno ili se može osnovano pretpostaviti da je ta osoba ušla na državno područje te ugovorne stranke izravno nakon boravka ili prelaska preko državnog područja zamoljene ugovorne stranke.**

Nadležna tijela ugovornih stranaka **preuzet će bez formalnosti i odgode (skraćeni postupak)** državljanina treće države ili osobu bez državljanstva, **ako je državljanin treće države ili osoba bez državljanstva uhićena na državnom području druge ugovorne stranke, najkasnije u roku od sedamdeset dva sata nakon nezakonitog prelaska državne granice. Skraćeni postupak se upotrebljava samo u slučaju kada nadležno tijelo ugovorne stranke moliteljice navede podatke koji omogućuju utvrđivanje da je ta osoba nezakonito prešla zajedničku državnu granicu.**

Ako su ispunjeni uvjeti za vraćanje osoba po skraćenom postupku, nadležno tijelo ugovorne stranke moliteljice šalje pisanu najavu elektroničkom poštom ili telefaksom nadležnom tijelu zamoljene ugovorne stranke, neposredno nakon usmene ili telefonske najave za prihvata. O predaji i prijehu sastavlja se zapisnik čiji je sadržaj određen u Protokolu.

Što se tiče **rokova** koje su države dužne poštovati, stoji da je zamoljena ugovorna stranka **obvezna je odgovoriti na zahtjev za prihvata pisano, bez odgode, a u svakom slučaju najkasnije u roku od petnaest dana od datuma primitka zahtjeva. Svako odbijanje prihvata mora se pisano obrazložiti.** Zamoljena ugovorna stranka prihvatit će osobu čiji je prihvata potvrdila bez odgode ili najkasnije u roku od pet radnih dana od datuma potvrde prihvata. Zamoljena ugovorna stranka dužna je bez odgode preuzeti osobe koje se vraćaju prema skraćenom postupku, a najkasnije u roku od dvadeset četiri sata **od primitka pisane najave.**

Iz svega navedenog proizlazi kako u konkretnoj situaciji **MUP nije postupao u skladu s odredbama Sporazuma o readmisiji, Zakona o strancima i Pravilnikom o postupanju sa državljanima trećih zemalja pa tako ni u skladu sa europskim pravom**. Na temelju Zakona o strancima i relevantnih odredaba, nisu dužni donositi rješenje o protjerivanju ali su **dužni provesti postupak readmisije u skladu sa Sporazumom**. Također, u okviru tog postupka su **dužni voditi evidenciju**, kako internu, propisanu Pravilnikom, tako i dostavljati podatke vlastima BiH kako bi se postupak readmisije mogao provoditi u skladu sa propisima. Sama činjenica da evidencije nema, a na nebrojenim mjestima je striktno propisana, kao što je i vrlo detaljno propisan i postupak, činjenica da je **Pučkoj pravobraniteljici onemogućen uvid u evidenciju** policijskih postaja na granici, a koju je MUP dužan omogućiti na temelju Zakona o pučkom pravobranitelju, upućuje na to da je konkretno postupanje, ne samo protuzakonito, već je i činjeno upravo na ovaj način kako bi se procesuiranje spriječilo i zataškali tragovi, te mimošle odredbe ZMPZ-a o iskazivanju namjere za međunarodnom zaštitom. Sporno postupanje je činjeno **kontinuirano, opetovano i sustavno, bez provođenja procedure**, a u samo 10 dana, videozapisima je zabilježeno protjerivanje više od 350 osoba, uključujući i osobe ranjivih skupina. Sve navedeno upućuje na činjenicu ispunjavanja svih elemenata kolektivnog protjerivanja.

Razlozi zašto postupanje MUP-a na granici RH i BiH ispunjava elemente kolektivnog protjerivanja:

Zabrana kolektivnog protjerivanja je explicite definirana **u članku 4. Protokola broj 4. Uz Europski konvenciju o ljudskim pravima**, te se **kolektivnim protjerivanjem** u smislu članka 4. smatra "svaka mjera nadležnih vlasti kojom se prisiljava strance kao skupinu da napuste zemlju, osim ako je takva mjera **poduzeta nakon i na temelju razumnog i objektivnog ispitivanja pojedinih slučajeva svake osobe iz te grupe pojedinačno**."

Temeljna svrha članka je spriječiti države da mogu protjerivati određeni broj stranaca bez razmatranja njihovih osobnih okolnosti i, posljedično, onemogućujući im iznošenje argumenata protiv mjera poduzetih od strane nadležne vlasti.

U [Smjernicama za interpretaciju članka 4. Protokola br. 4](#) navodi se kako je svrha donesenih odluka Suda u pitanjima kolektivnog protjerivanja, osim odlučivanja u pojedinačnim slučajevima, pružiti smjernice za postupanje državama potpisnicama, kako bi se razjasnila, zaštitila i razvila pravila propisana Konvencijom.

U presudi [Hirsi Jamaa i ostali protiv Italije](#) koja se odnosi na slučaj somalijskih i eritreanskih migranata koji su putovali iz Libije, te koje su **talijanske vlasti presrele na moru i vratile u Libiju utvrđeno je počinjenje kolektivnog protjerivanja**. Vraćajući ih u Libiju, bez ispitivanja njihovog slučaja, izložili su ih riziku zlostavljanja i **počinili kolektivno protjerivanje**. U tom kontekstu **protjerivanje** treba tumačiti u generičkom značenju kakvo postoji u trenutnoj uporabi, tj. "kako bi se udaljila od nekog mjesta". Osobe na koje se odnosi članak 4., odnosno stranci, državljani treće zemlje **nisu samo oni koji zakonito borave na teritoriju, već is svi oni koji**

nemaju pravo na državljanstvo, bilo da samo prolaze kroz određenu zemlju, u njoj borave ili imaju prebivašte, bez obzira jesu li **izbjeglice** ili su ušli u zemlju na vlastitu inicijativu, osobe su bez državljanstva ili posjeduju državljanstvo treće zemlje.

U konkretnom slučaju, podnositelji zahtjeva bili su dio skupine od oko dvije stotine osoba koje su 2009. godine napustile Libiju na tri plovila, u cilju dostizanja talijanske obale. Dana 6. svibnja 2009. godine, presreli su ih brodovi iz talijanske financijske policije i obalne straže. Osobe zatečene na plovilima prebačene su na talijanske vojne bodove i vraćene u Tripoli.

Sud navodi kako u konkretnom slučaju nije bilo razlikovanja između iregularnih migranata i tražitelja azila koji su sustavno uhićeni i pritvoreni u uvjetima koje su promatrači opisali kao nečovječnim, uključujući i izvješća o slučajevima mučenja. Izbjeglice su bile u opasnosti da u bilo koje vrijeme budu vraćeni u svoje zemlje podrijetla. **Sud je utvrdio kako postojanje domaćih zakona i ratifikacija međunarodnih ugovora koji jamče poštivanje temeljnih prava nisu sami po sebi dovoljni da osiguraju odgovarajuću zaštitu od rizika od zlostavljanja,** gdje su pouzdani izvori prijavljivali prakse koje su bile u suprotnosti s načelima Konvencija.

Činjenica da podnositelji nisu izričito zatražili azil ne oslobađa Italiju od ispunjavanja svojih obveza koje proizlaze iz međunarodnog izbjegličkog prava, uključujući poštivanje načela *non-refoulement*.

Isto tako, u ovom slučaju je Sud prvi put ispitivao je li **članak 4. Protokola br. 4 primijenjiv na slučaj protjerivanja stranaca u treću državu izvršen izvan državnog područja**, te je utvrdio kako bi ograničavanje njegove primjene samo na kolektivno protjerivanje učinjeno sa državnog područja država, rezultiralo uskratkom značajne komponente suvremenih migracijskih trendova u okviru ove odredbe, te onemogućilo strancima mogućnost na pojedinačno proispitivanje njihovih okolnosti prije nego što budu protjerani.

Nadalje, Sud je utvrdio da je **država ugovornica iskoristila svoju nadležnost izvan svog nacionalnog teritorija upravo radi provođenja kolektivnog protjerivanja.**

Sud je ponovio važnost postojanja jamstava svakome tko je podvrgnut mjeri protjerivanja, posljedice čega su potencijalno nepovratne, na dobivanje informacija, a kako bi im se omogućio učinkovit pristup relevantnim postupcima i potkrijepile njihove pritužbe na protjerivanje.

ZAKLJUČNO:

Razlog navođenja slučaja *Hirsi Jamaa i ostali protiv Italije* jest upravo u **sličnosti postupanja hrvatske granične policije i talijanskih vlasti**, u slučaju gdje je nedvosmisleno utvrđena povreda zabrane kolektivnog protjerivanja. **Hrvatska policija protjeruje veliki broj državljana trećih zemalja, bez provođenja postupka** na koje je obvezana nacionalnim i međunarodnim pravom, direktno kršeći propisane odredbe. **Onemogućava izbjeglicama pristup sustavu međunarodne zaštite**, a na što imaju pravo, dapače, prilikom postupanja uopće **ne rade razgraničenje između iregularnih migranata i izbjeglica**, kao što ne provjeravaju postojanje ranjivih skupina među protjeranim osobama. **Činjenica odlaska van teritorija RH u zablježenim slučajevima protjerivanja, činjena je upravo radi provođenja kolektivnog protjerivanja**, a radi sprječavanja pristupa sustavu međunarodne zaštite, na isti način kao što

je to utvrđeno u slučaju navedene presude protiv Italije. Kao i u slučaju Italije, **činjenica postojanja međunarodnih konvencija i nacionalnih pozitivnih propisa, sama po sebi ne jamči poštovanje temeljnih ljudskih prava i sloboda**, a što je pogotovo jasno u svijetlu nebrojenih izvještaja o sustavnim kršenjima prava zabilježenima od brojnih dionika koji imaju uvid u situaciju na granici, kao i najrecentnije objave videozapisa na kojima je zabilježeno nezakonito postupanje MUP-a.

Posebno su zabrinjavajuće izjave gospodina Ničena, načelnika uprave za granice MUP-a, dane u medijima (Otvoreno 18.12.2018.) povodom objave inkrimirajućih videozapisa. Počevši prvo od kategoričke tvrdnje da osobe koje pokušavaju ući na teritorij RH nisu izbjeglice, ne traže zaštitu, niti namjeravaju ostati u RH **bitno je podsjetiti kako je pojam izbjeglice** u kontekstu međunarodnog prava **deklaratoran**, a ne konstitutivan, te kako se izbjeglicom postaje u trenutku ispunjenja pretpostavaka iz definicije dane Konvencijom o status izbjeglica. Osoba ne postaje izbjeglica zato što je priznat status, već joj se status priznaje zato što je izbjeglica, a za što je potrebno provesti zakonom utvrdni postupak. **Obveza hrvatske policije**, kao organa izvršne vlasti, **jest postupati** u skladu sa Ustavom i zakonom, sa obvezama preuzetim međunarodnim konvencijama i pravom, te **u okviru svojih ovlasti**. Postoji jasno definiran postupak međunarodne zaštite, od podnošenja namjere do pravomoćnosti, te **niti u jednom trenutku nije predviđena diskrecijska ocjena službenika policije da na licu mjesta procjenjuju je li netko izbjeglica ili nije. Zakon jasno propisuje uvjete za podnošenje namjere za traženjem međunarodne zaštite** u članku 33. ZMPZ-a, te je gospodin Ničeno sam to priznao rekavši kako bi državljani trećih zemalja u spornoj situaciji imali pravo podnijeti zahtjev ukoliko bi se nalazili na teritoriju RH ali obzirom da se sporno postupanje policije ne odvija na teritoriju RH, oni to pravo nemaju. **Time je jasno i nedvosmisleno potvrdio kako je postupanje policije činjeno na konkretan način upravo s ciljem onemogućavanja i zaobilaženja odredbi Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti i pratećih međunarodnih obveza.** Također, odbivši odgovor na pitanje o tome je li legalan ulazak preduvjet podnošenja međunarodne zaštite, upućuje na činjenicu kako je svjestan zakonskih obveza policije, kao i na činjenicu nezakonitosti postupanja. **Policija sustavno vrši kolektivna protjerivanja sa svog teritorija ili u blizini granične crte sa BiH, ili pak na teritoriju same BiH, a iz prethodno izloženog, jasno proizlaze razlozi zašto je svaka od varijanti protuzakonita.**

Ovome u prilog govore i podaci koje je gosp. Ničeno iznio na pitanje o podacima **o broju readmisija u BiH**, za koje navodi kako se **u proteklih jedanaest mjeseci u BiH vratilo “šestotinjak osoba”**, dok se samo **u periodu od 29. rujna do 10. listopada**, u kojem je videozapisom bilježeno postupanje policije, **zabilježeno protjerivanje najmanje 350 osoba**, iz čega proizlazi zaključak da broj readmisija nije realan, odnosno upućuje na neprovođenje postupka u svakom pojedinačnom slučaju u skladu sa pozitivnim propisima. Daljnje izvrtnje brojeva vezano je uz broj podnesenih zahtjeva za međunarodnu zaštitu za koje navodi kako se radi o 1039 osoba, ne navodeći pritom da se unutar tog broja nalaze i ljudi koje je RH dužna primiti temeljem kvota unutar programa premještanja i preseljenja.

Na tvrdnje o odlasku tražitelja međunarodne zaštite bitno je zahtijevati suzdržavanje od pojednostavljivanja razloga i implicirati malicioznost tražitelja međunarodne zaštite. Bitno je

podsjetiti na loše uvjete prihvata u Republici Hrvatskoj, neoporavdanu duljinu trajanja postupka, kao i vrlo mali broj pozitivnih rješenja, probleme u integracij i ostalom, a što su sve faktori koji imaju ulogu u odluci o odlasku. Nije rijetkost da su izbjeglice čiji su zahtjevi odbijeni u Republici Hrvatskoj, azil potom dobili u Austriji ili Njemačkoj na temelju razloga koji hrvatskom MUP-u nisu bili dovoljni. Također, teško je i očekivati volju za ostankom nakon pretrpljenog zlostavljanja i opetovanog protjerivanja, a o čemu postoje brojna svjedočanstva. Tako je i **ministar sigurnosti BiH Dragan Mektić** izjavio 16. Prosinca 2018. da bosansko-hercegovačka policija **posjeduje dokaze o tome da hrvatska policija vraća ilegalne migrante sa svog teritorija u BiH, te da ih pri tom zlostavlja**, konstatirajući kako je takvo postupanje sramotno za jednu zemlju Europske unije.

Na temelju svega izloženog, uključujući i javno dostupne podatke i izvješća brojnih nevladinih organizacija o sustavnim kršenjima ljudskih prava na hrvatskim granicama, te javno objavljene videzapise o postupanju na granici, **razvidno je da postupanje granične policije Republike Hrvatske nije u skladu sa europskim i nacionalnim zakonodavstvom, ispunjava sve elemente kolektivnog protjerivanja, činjeno je organizirano i sustavno**, čime je jasna odgovornost Ravnateljstva policije, ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića, načelnika Uprave za granice Zorana Ničena, kao i pojedinačnih policijskih službenika koji su usprkos postojećoj zakonskoj odredbi o mogućnosti odbijanja izvršenja nezakonite naredbe, svojim postupanjem prekoračili ovlasti i prekršili zakone, te stoga ono zahtjeva **sankcioniranje i prestanak sporne praske**.